

Lengvári István

Herzog Erzsébet, a főnemesi származású ORVOS

A két világháború közötti Magyarország felsőoktatásában tanuló hallgatók társadalmi mobilitásának vizsgálata az elmúlt időszakban jelentős eredményeket hozott. A kutatások feltárták a dualizmus korszakának végén alapított, majd részben menekülni kényszerült felsőoktatási intézmények oktatási piacra kerülésének következményeit, illetve a *numerus clausus* hatását a hallgatók társadalmi összetételére.¹ Emellett egyre inkább a kutatás homlokterébe került a nők egyetemre járásának és munkába állásának kérdése is. A legtöbb társadalmi csoport esetében az oktatás a társadalmi mobilitás fontos terepe, amit jól mutatnak a korabeli statisztikák, illetve az egyetemi hallgatói nyilvántartások tudományos feldolgozásai is. A kutató ritkán ugyan, de találkozik olyan, hallgatókra vonatkozó adatokkal is, amelyek további kérdéseket vetnek fel, például azt, hogy miért jártak főnemesi származásúak egyetemre (főként az orvosi karra), hiszen az ő esetükben a nagyobb rang, a több presztízs és a jobb anyagi helyzet sem lehetett motiváló erő a diplomázáshoz. Nyilvánvalóan akadtak, akik személyes érdeklődésük miatt tanultak, vagy feltehető, hogy a polgári kor társadalmában a felsőbb végzettség már alapvetőnek számított. Lehetnek továbbá olyan más személyes motivációk, amelyek elbeszélő források hiányában nehezen feltárhatók, és a kíváncsi történész kénytelen bevallani, hogy vizsgálata eredményei ingatag lábakon állhatnak; de talán mégis fontos adaléku szolgáltathatnak az elit társadalomtörténetéhez.

EGYETEMI TANULMÁNYOK, ÉLETÚT

Ilyen egyedi életpálya báró csetei Herzog² Erzsébeté is, aki 1898. május 7-én született Budapesten. Apja Herzog Mór Lipót³ (1869–1934), anyja Hatvany-Deutsch Janka (1874–1940) volt.⁴ Apja és nagyapja, Herzog Péter 1904-ben

¹ Az elmúlt három évtizedben a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár Ujváry Gábor által vezetett *Trianon hatása a magyar felsőoktatásra* kutatási projektjén belül, valamint a Karády Viktor által vezetett történelmi elitkutatói programok keretében végeztek ilyen kutatásokat.

² A forrásokban és az irodalomban Herczogként is megtaláljuk a nevét, mi egységesen Herzogként hivatkozunk rá, ahogy neve az anyakönyvi kivonatban is olvasható. BFL XIII.13.3. Herzog Erzsébet születési anyakönyvi kivonatának másolata. – Az adatokat Somorjai Szabolcs levéltárosnak köszönöm.

³ A családi vállalkozásokról: Kövér 2002.

⁴ BFL XIII.13.3. Herzog Erzsébet születési anyakönyvi kivonatának másolata.

bároi címet kapott.⁵ Mór Lipót gyapjúkereskedőként működött apja – kiemelkedő kereskedelmi tevékenysége révén jelentős vagyonú – cégében, és nem mellesleg világhírű műkincsgyűjteménnyel rendelkezett a család Andrassy úti palotájában. Erzsébet anyja a szintén az egyik legvagyonosabb cégcsoportot üzemeltető Hatvany-Deutsch családból származott.

A proletárdiktatúra idején a család vagyonát átmenetileg elkobozták, és Herzogék külföldre menekültek. Az első adatolható forrás Erzsébet tanulmányaira vonatkozóan az, hogy beiratkozott a Lausanne-i egyetem orvoskarára, 1920. április 12-én, a „nyári” félévre.⁶ A francia tannyelvű egyetem iratkezési lapjának tanúsága szerint az ottani Hotel Royal volt a nő tartózkodási helye.⁷ Azt, hogy a család is elkísérte, onnan tudhatjuk, hogy szülei másnap katolizáltak a zsidó vallásról Lausanne városrészében, Ouchyban, ahol a fenti hotel is (máig) megtalálható.⁸ A következő félévet Erzsébet már a német tannyelvű berni egyetem orvoskarán kezdte; az 1920–1921-es tanév „téli” szemeszterére 1920. november 10-én iratkozott be, immár Weiss-Herzog Erzsébetként.⁹ 1920. november 7-én ugyanis Budapesten házasságot kötött báró csepeli Weiss Alfonzzal, a Herzog családnál is jelentősebb vagyont és befolyást bíró Weiss család tagjával.¹⁰ Amint az látható, nászút helyett az ifjú feleség az egyetemi tanulmányokat kezdte meg...

Herzog Erzsébet 1921. október 21-én iratkozott ki a svájci egyetemről,¹¹ és tanulmányait rögtön a – Pozsony helyett ideiglenesen Budapesten működő – Erzsébet Tudományegyetemen, az 1921–1922-es tanév őszi szemeszterével kezdte meg,¹² és folyamatosan végezte el a következő hét félévet,¹³ vagyis Magyarországon svájci tanulmányait teljes mértékben beszámították. Diplomát 1926 decemberében kapott, amiről a levéltári forrásunk¹⁴ mellett a helyi sajtó is beszámolt.¹⁵ A budapesti egyetem orvoskarára – mely valószínűleg Erzsébet célja lehetett – ekkor reménytelen volt bekerülnie, mert az intézmény 1920 és 1926 között a nőkkel szemben *numerus nullus*t alkalmazott.¹⁶ Ez eredményezte azt, hogy Herzog Erzsébet, sok női hallgatóval együtt, csak a „vidéki” egyetemekre tudott beiratkozni.¹⁷

⁵ BFL XIII.13.3. Herzog Erzsébet születési anyakönyvi kivonatának másolata.

⁶ ACV K XIII 371/37. Université de Lausanne Demande D’Immatriculation, Semestre d’été 1920. – Az adatokat Julie Farine egyetemi levéltárosnak köszönöm.

⁷ ACV K XIII 371/37. Université de Lausanne Demande D’Immatriculation, Semestre d’été 1920.

⁸ Konrád 2014: 268.

⁹ UBU Matrikelbücher der Universität Bern 1920/1921. Signatur: BB IIIb 1166. – Az adatokat Daniel Burkhard egyetemi levéltárosnak köszönöm.

¹⁰ BFL XIII.13.3. Weiss Alfonz Benno és Herzog Erzsébet házassági anyakönyvi kivonatának másolata.

¹¹ UBU Matrikelbücher der Universität Bern 1920/1921. Signatur: BB IIIb 1166.

¹² Az átvételről és a svájci három félév beszámításáról nem leltünk fel iratot.

¹³ PTE EL VIII.105.d. Iratkezési lapok, 1921/22–1924/25.

¹⁴ PTE EL VIII.105.d. Diplomakönyvek, III. kötet, 199.

¹⁵ Doktorraavatus az egyetemen. *Pécsi Napló* 1926. december 23. 4.

¹⁶ Molnár 2010: 116; Ujváry 2010: 15–17; Papp–Sipos 2017: 98–101.

¹⁷ Ehhez lásd: Lengvári 2021, a női hallgatókról: Lengvári 2008.

Így tanulmányai folytatásának helyszíne, az ő esetében, 1923 nyaráig Budapest volt, majd októberben kezdte meg az első pécsi tanévét.¹⁸

Diplomájának megszerzése után Budapesten működött orvosként. Erre az időszakra vonatkozóan maradt ránk Herzog Erzsébetről az egyetlen összefüggő leírás, Szepes Mária tollából. A Kékes szálló közönségéről szóló beszámolóban a következőket olvashatjuk:

„A nagy étteremben a társaság »krémje« ült hosszú asztaloknál. Az egész Dréher család, asztalfőn a vörhenyes arcú, testes pátriárka apával. Egy másik, ugyanilyen méretű asztalt a báró Herzog család foglalt el. Az apa ott is valahogy emberi mértéken tülemelkedő módon magasodott ki családtagjai közül. Ő teremtette meg vagyonát, és kormányozta vállalatait, birtokait. [...] Herzog Erzsi báró Weiss Alfonz feleségeként nekem jó barátnőm lett. Ikerkutató orvos, négy gyermek anyja és éppen harmincöt éves volt, amikor megismertem. [...] E dúsgazdag család takarékosan élt Ménesi úti, század végi, nagy villájukban. Erzsi maga varrt új, zöld selyemernyőt szakadt, kopott zongoralámpájukra, s ha vacsoravendégeket hívtak, konzervvirslivel kínálták őket. Igaz jókat nevettek rajta – legfőképp Erzsi –, mikor barátaik parodizálták e fukarságot. S mikor én már bizalmasabb viszonyba kerültem vele, meg is kérdeztem tőle, miért nem költekeznek, miért nem élvezik a vagyonukat. Én mindenkit megajándékoznék. Szórnám a pénzt. Utaznék, s csak elsőrendű hotelokban szállnék meg.

»Te ezt nem érted – mondta tünődő hallgatás után. – Mi nem tehetjük. Nem csak azért, mert apáink dolgos, szigorú puritánok voltak. Mi úgysis, rejtőzve, szerényen is szemet szúrunk. Gyűlölnék, irigyelnek bennünket. Egyre szorosabb gyűrű fon körül valamennyiünket. A világ forrong.« [...] Barátságunk folytatódott egészen a »legális« menekülésükig, mikor a száz leggazdagabb zsidó családot gyáraikért, üzemeikért, súlyos milliókért a németek kiengedték az országból. Erzsiek Amerikába menekültek s noha volt kint pénzük – még idejében gondoskodtak róla –, ő folytatta orvosi ikerkutatói tevékenységét.»¹⁹

Mint Szepes Mária is (pontatlanul) írja, családjával együtt Herzog Erzsébet szerepelt abban a megállapodásban, amely – annak fejében, hogy a Weiss Manfréd-vagyont, több szerződés révén, átengedték az SS-nek – a „rokoni csoport” több tagjának szabad elvonulást biztosított Svájcba és Portugáliába.²⁰ Erzsébetet és férjét a megállapodás alapján öt további személlyel együtt Ausztriába viték túszként.²¹ A gyermekek a csoport nagy részével Portugáliába kerültek, ott csatlakoztak hozzájuk ismeretlen időpontban a szüleik. Előbb Erzsébet (valószínűleg a gyermekekkel) telepedett le New Yorkban, ismeretlen időpontban; férje portugál iratokkal, Svédországból induló hajón, 1946 szeptemberében érkezett

¹⁸ Az egyetem történetéről legutóbb további irodalommal: Lengvári 2023.

¹⁹ Szepes 2017: 221–222, 250.

²⁰ Ehhez részletesen lásd: Karsai–Szinai 1961.

²¹ Karsai–Szinai 1961: 702.

az Egyesült Államokba.²² Weiss Alfonz 1985-ben,²³ Herzog Erzsébet 1992-ben²⁴ hunyt el New Yorkban – ennél több adat sajnos egyelőre az online elérhető forrásokból sem tudható. A hírekben a magyarországi rendszerváltozás után olvashatunk a család tagjairól, még hozzá azon műkincsek visszaszerzésével kapcsolatban, amelyeket a nácik raboltak el az asszony apjától, Herzog Mór Lipóttól.²⁵

SZAKMAI TEVÉKENYSÉGE

A végzés utáni szűk két évtizedes ithoni tevékenysége során Erzsébet a gr. Apponyi Albert Poliklinika idegosztályán dolgozott, annak 1930-as alapításától kezdve, ahogy arról cikkeiben is beszámolt.²⁶ Szepes Mária visszaemlékezésében kétszer is említi, hogy az ikrek kutatása volt a fő tevékenysége. Erről azonban általa írt szócikket vagy más említést nem találtunk, sőt általa tartott ismeretterjesztő előadást sem. (Ezek a korabeli sajtóban jól nyomon követhetők, lásd alább Hatvany-Deutsch Mária példáját.)

Jól adatolt azonban az a – kollégáival együtt végzett – úttörő tevékenysége, amely a fiatalkorú „kedélybeteg” gyermekek gyógyításával, illetve, a terápia részeként, üdültetésével kapcsolatos. Ennek lényegét ő így írta le:

„1930. január 1-én a Gróf Apponyi Albert-Poliklinika idegosztálya Hársfa-uccai helyiségében fiókrendelést indított kedélybeteg (neurotikus) és züllött gyermekek és fiatalok számára. E célból Lobmayer Géza dr. igazgató-főorvos, a Poliklinika házában helyiséget bocsájtott rendelkezésünkre, mely egyéni, beható vizsgálat céljainak tökéletesen megfelelt. [...] A Gróf Apponyi-Poliklinika lelkibeteg gyermek-rendelése szerkezetében és célkitűzésében sajátos jellegű és újszerű. Eltér az 1927 óta Magyarországon elég nagy számban működő nevelési tanácsadóktól, amennyiben minden esetben előbb teljes betegvizsgálás történik, de különbözik más járóbeteg-rendeléstől is, amennyiben a betegnek nemcsak szorosán vett orvosi ellátásával, hanem társadalomközületi védelmével környezetének, életkörülményének átalakításával is foglalkozik, sőt célkitűzésébe tartozván nemcsak a már beteg [gyermek] gyógyítása, de a veszélyeztetett gyermek védelme is, utána ment otthonába – védőnői útján – és a beteg, vagy egyéb okból át nem alakítható környezetből a gyermeket kiemelte. Ily módon szűk keretek között elvileg – jóval annak ismerete előtt – megvalósítva az amerikai »Gyermekvédő Klinika« (Child Guidance Klinik) gondolatát.

²² Ellis Island and Other New York Passenger Lists, S.S. Drottningholm, September 16, 1946. <https://www.myheritage.hu/research/collection-10512/ellis-islan-es-egyeb-new-york-i-utaslistak-1820-1957> – utolsó letöltés: 2025. május 12.; Langer 2020.

²³ <https://www.myheritage.com/research/record-40001-1198763399/alphons-benno-weiss-in-familysearch-family-tree> – utolsó letöltés: 2025. május 12.

²⁴ <https://www.myheritage.com/profile-OYYV7GFGHG3YOQAU6TSWH2KS2SVQ-TUOQ-1502065/erzsebet-weiss-born-herzog#> – utolsó letöltés: 2025. május 12.

²⁵ Ehhez lásd: Radványi 2015–2016; Langer 2020.

²⁶ W. Herzog 1934: 159; W. Herzog–György 1936: 75.

Rendelésünkön ezt a munkaelvet érvényesítettük azzal is, hogy elmekórtanban képzett orvosok együttműködtek psychologusokkal és gondozónőkkel. [...] Beteganyagunkat elsősorban intézmények és szakemberek (orvos, pedagógus, bíró) küldték, másrészt a szülő hozta, de előfordult, hogy serdülő korban levő gyermek maga keresett fel, sőt övével hasonló helyzetben tudott pajtását utólag hozzánk utasította.”²⁷

1930 januárja és 1935. március 15. között 525 beteg járt ezen a rendelésen, közülük 356-ot minősítettek „kedélybetegnek”, és kezdték meg gyógykezelésüket. Az okok, amiért hozzájuk küldték a gyermekeket, a következők voltak: csavargás, munkakerülés, tanulási nehézségek, figyelni nem tudás, „támadó fegyelmezhetetlenség” és egyéb tünetek (dadogás, súlyos lehangoltság stb.). A kórjósolat súlyossága alapján kezdődő (a korabeli kifejezésekkel) társasösztön zavarokat, sajátképi neurosisokat (hisztériás és kényszercelekvéses mechanizmusok), züllöttséget, ösztön elferdüléseket (perverziókat) állapítottak meg. A komoly kezelést igénylő kórképekhez tartoztak az elmebaj, az értelmi fogyatékoság, az agyi elváltozások és a belső elválasztású mirigyek működési zavarai. Herzog és munkatársai fontosnak tartották, hogy a kóros folyamat eredetét ne egyetlen okban határozzák meg, hanem a környezet és az életkörülmények által okozott ártalmakat is figyelembe vegyék.²⁸ A terápiát tekintve úgy gondolták, hogy a

„[...] külvilágtól érzelmileg többé-kevésbé elszakadt gyermeket vissza kell vezetni az élet valóságához; tehát nem a lelki gyógykezelés az, mely befelé fordítja és önmagához kötötte (egocentrikussá) teszi az ilyen gyermeket, hanem maga a betegség és a külvilág iránti érdeklődés a gyógyulás haladásával párhuzamosan tér vissza.”²⁹

Ez a szemlélet fontosnak tartja a szülők tájékoztatását, „lelki befolyásolását”, de azt is, hogy amennyiben nem támogatják a gyermek gyógyulási folyamatát, szükséges lehet a kiskorú átmeneti kiemelése a családból, napközis ellátása vagy alkalmas nevelőcsaládhoz adása. A fent jelzett időszakban végzett tevékenységük során Herzog és munkatársai 70–75%-ban értek el javulást, és ezt azért tartották fontosnak, mert úgy vélték, hogy a kezeletlen gyermekkori tünetek felnőttkorban súlyosabb kórformát ölthetnek.³⁰

Amikor az egyszerűbb nevelési tanácsadás nem vezetett eredményre, Herzog és munkatársai egy új, a megfigyelést és a terápiát ötvöző módszert dolgoztak ki, amit ő így írt le:

„[...] mit érhetünk el ilyen asocialis gyermekek környezetükből való kiemelésével, egyéni és rendszeres psychotherapia nélkül, de a legkedvezőbb milieu behatással [...] aránylag rövid idő, 8-10 heti nyaraltatás keretében. Negyedik éve folyik ez a kísérlet,

²⁷ W. Herzog–György 1936: 75–76.

²⁸ W. Herzog–György 1936: 76–79.

²⁹ W. Herzog–György 1936: 79.

³⁰ W. Herzog–György 1936: 80.

melynek kapcsán évenként körülbelül 30 gyermeket, 6–14 éves korig – 15 fiút és 15 leányt – vittünk ki Zugligetbe, kiket előre átgondolt szempontok szerint fentemlített ambulanciánk anyagából válogattunk össze.”³¹

A szakemberek jelenléte mellett fontosnak tartotta az egyszerű, nyugodt környezetet is. Ebben a gyermek „megmutatkozik olyannak, amilyen”³² – ez nem minden esetben jelentett pozitív hozzáállást a gyermeknél, de játékokkal például az agresszivitásuk átalakulhatott élménnyé. Ez volt az első fázis, melyet a nevelő vezetésével végzett tevékenység, például kertészkedés követhetett.³³ A gyermekek átéltek valami maradandóbbat a szokásos fegyelmezés hatásánál, és ez a katarzis pedig a gyógyulás első lépése volt. A tapasztalatok alapján úgy tűnt, hogy a kéthetes nevelőterápiás foglalkozás nem rövid, hatására maradandó javulást sikerül elérni, és ezért „kiterjedtebb mértékben való alkalmazása is ajánlatosnak látszik”.³⁴

Herzog Erzsébet részt vett az orvosszakmai életben, amint azt publikációi is mutatják, s tagja lett a Magyar Psychologiai Társaságnak, mégpedig 200 pengő „alapítói díjjal”,³⁵ továbbá előadást is tartott, amiben hangsúlyozta a mentális higiénia fontosságát.³⁶ Bár a lányától származó információk alapján készült amerikai újságcikk³⁷ szerint Anna Freud tanítványa volt, erre vonatkozó további adatot nem találtunk. Neve nem szerepel a pszichoanalízis budapesti iskolájában tevékenykedő nőkről szóló monográfiában sem.³⁸ A fentiek szerint tevékenysége a pszichoanalízis terápiás alkalmazására – fellelt adataink szerint – nem terjedt ki.

* * *

Párhuzamot a főnemesi származású, hivatásukat gyakorló orvosnőkre a szintén báró, és Herzog Erzsébettel gyakorlatilag egyidős Hatvany-Deutsch Máriában (1897–1977) találtunk, aki orvosi tanulmányait szintén külföldön, Bécsben kezdte meg. Magyarországi egyetemre való beiratkozása ügyében sikeres protekciót értek el az Erzsébet Tudományegyetem befolyásos professzoránál,³⁹ de diplomáját végül Budapesten (a fent említett *numerus nullus* feloldása után) szerezte meg.⁴⁰ A harmincas években jelentős ismeretterjesztő tevékenységet folytatott, melynek középpontjában a nők lelki és testi egészségi állapota, illetve annak

³¹ W. Herzog 1934: 159.

³² W. Herzog 1934: 160.

³³ W. Herzog 1934: 161.

³⁴ W. Herzog 1934: 162.

³⁵ Feltételezzük, hogy a megszabottnál magasabb belépési vagy pártoló tagdíjat nevezték így. N. N. 1929: 195.

³⁶ W. Herzog 1935.

³⁷ Langer 2020.

³⁸ Borgos 2018.

³⁹ Lengvári 2012: 209.

⁴⁰ *Orvosi Hetilap* (73.) 27. 1929. július 6. 668.

gyógyítása állt,⁴¹ de bátran kifejtette véleményét a *Mit fizet a dolgozó nő, ha boldogulni akar?*⁴² című anketon is.

A nagy vagon és a kiemelkedő társadalmi presztízis mellett Herzog Erzsébetnek biztosan nem kellett volna munkát vállalnia. Részben viszont ezáltal tekinthetett magára olyan személyként, aki hasznos tagja lehet a polgári társadalomnak, ráadásul egy olyan időszakban, amelyben – ahogy azt a Szepes Mária-idézetben is láttuk – a család már fenyegetve érezte társadalmi és gazdasági pozícióit. Herzog Erzsébet azonban a nők és a zsidóság egyetemi tanulmányait korlátozó jogszabályok ellenére is megtalálta annak a lehetőségét, hogy orvosi diplomát szerezzen és hivatást vállaljon, ráadásul a legelesettebb rétegek gyógyítását tűzte ki céljául. Életpályája egy fontos példa a főnemesiség megváltozott szerepére és egyben a női orvosok egyre fontosabb feladatvállalására a gyógyításban.

FORRÁSOK

Archives Cantonales Vaudoises, Lausanne (ACV)

K XIII 371/37. Université de Lausanne.

Budapest Főváros Levéltára (BFL)

XIII.13.3 Br. Weiss Alfonzné Herzog Erzsébet iratai, 1854–1939.

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Levéltár (PTE EL)

VIII.105.d. Magyar királyi Erzsébet Tudományegyetem, Orvosi Kar és intézeteinek iratanyaga, tanulmányi iratok.

Universität Bern Universitätsarchiv, Bern (UBU)

Matrikelbücher der Universität Bern, 1805–1930.

<http://www.archivwissenschaft.ch/uab/matrikel-w.html> – utolsó letöltés: 2025. május 12.

Az Est, 1936.

Magyarság, 1936.

Orvosi Hetilap, 1929.

Pécsi Napló, 1926.

Pesti Napló, 1936.

N. N. 1929: Egyesületi élet. *Magyar Pszichológiai Szemle* (2.) 3–4. 193–198.

Szepes Mária 2017: *Emberek és jelmezek*. (2. jav. kiad.) Budapest

⁴¹ *Az Est* 1936. március 17. 8; *Pesti Napló* 1936. január 22. 14; *Magyarság* 1936. március 15.

⁴² *Pesti Napló* 1936. április 26. 6.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Borgos Anna 2018: *Holnaplányok. Nők a pszichoanalízis budapesti iskolájában*. Budapest.
- Karsai Elek – Szinai Miklós 1961: A Weiss Manfréd-vagyon német kézbe kerülésének története. *Századok* (95.) 4–5. 680–719.
- Konrád Miklós 2014: *Zsidóságon innen és túl. Zsidók vallásváltása Magyarországon a reformkortól az első világháborúig*. Budapest.
- Kövér György 2002: M. L. Herzog & Comp. Három nemzedék öröksége. In: Kövér György: *A felhalmozás íve. Társadalom- és gazdaságtörténeti tanulmányok*. Budapest, 62–73.
- Langer, Emily 2020: Martha Nierenberg, Holocaust Survivor Who Sought to Reclaim Looted Family Art Collection, Dies at 96. *The Washington Post* August 5, 2020. https://www.washingtonpost.com/local/obituaries/martha-nierenberg-holocaust-survivor-who-sought-to-reclaim-looted-family-art-collection-dies-at-96/2020/08/05/fdf749d8-d580-11ea-930e-d88518c57dcc_story.html – utolsó letöltés: 2025. május 12.
- Lengvári István 2008: A pécsi Magyar királyi Erzsébet Tudományegyetem Orvostudományi Karának női hallgatói (1919–1945). In: Czoch Gábor – Horváth Gergely Krisztián – Pozsgai Péter (szerk.): *Parasztok és polgárok. Tanulmányok Tóth Zoltán 65. születésnapjára*. Budapest, 395–405.
- Lengvári István 2012: „Papírforma szerint talán én volnék a legkvalifikáltabb, de hát ez ma kevés az üdvösségre.” Protekciókérések Pekár Mihály pécsi orvostudományi professzor levelezésében. *Korall* 50. 202–216.
- Lengvári István 2021: Az Erzsébet Tudományegyetem orvostanhallgatóinak társadalmi összetétele az 1920-as években. In: Ujváry Gábor (szerk.): *Trianon és a magyar felsőoktatás 4*. Budapest, 219–229.
- Lengvári István 2023: Az Erzsébet Tudományegyetem rövid története. *Per Aspera ad Astra* (10.) 1–2. 18–25. <https://doi.org/10.15170/PAAA.2023.10.01.02>.
- Molnár László 2010: Felvételi korlátozások és érvényesülésük a budapesti Orvostudományi Egyetemen 1920–1949 között. In: Kissné Bognár Krisztina – Molnár László – Osváth Zsolt (szerk.): *Az egyetemi felvételi rendszer változásai a 20. században*. (A Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség kiadványai 4.) Budapest, 109–127.
- Papp Barbara – Sipos Balázs 2017: *Modern, diplomás nő a Horthy-korban*. Budapest.
- Radványi Orsolya 2015–2016: Műtárgyemerkítési kísérletek a II. világháború árnyékában. Adalékok a Herzog-gyűjtemény háttéréhez. *Szépművészeti Múzeum Közleményei. Bulletin Du Musée Hongrois Des Beaux-Arts* 120–121. 223–242.
- Ujváry Gábor 2010: A felsőoktatási felvétel szabályozásai a két világháború között Magyarországon. In: Kissné Bognár Krisztina – Molnár László – Osváth Zsolt (szerk.): *Az egyetemi felvételi rendszer változásai a 20. században*. (A Magyar Felsőoktatási Levéltári Szövetség kiadványai 4.) Budapest, 9–23.
- W. Herzog Erzsébet 1934: Psychotherapiás nyaraltatási kísérletek neurotikus és kriminális tendenciájú gyermekeken. *Orvosképzés* (24.) 4. különszám. 159–162.
- W. Herzog Erzsébet 1935: Gyermekkori neuropathiás és kriminopathiás állapotok orvosi kezelése. *Gyógyászat* (75.) 33–34. 529.
- W. Herzog Erzsébet – György Júlia 1936: Adatok a gyermekkori kedélybetegségek ok-, kór- és gyógytanához. *Budapesti Orvosi Újság* (34.) 4. 75–80.